

Ынтымақов Т.Ж.* , Серіков Р.С., Жабаета Г.К., Картанова С.З.

Ұлттық тестілеу орталығы, Қазақстан, Астана қ.,
*e-mail: t.intymakov@testcenter.kz

ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУҒА ЖБ ОЖСБ-НЫҢ НӘТИЖЕЛЕРІН ҚОЛДАНУ МЕХАНИЗМІ

Бұл мақалада жоғары оқу орындарындағы (ЖОО) жоғары білімдегі оқу жетістіктеріне сырттай бағалаудың (ЖБ ОЖСБ) 2017 жылғы нәтижелерінің көрсеткіштері беріліп отыр. 2017 ж. ОЖСБ қорытындысы бойынша мемлекеттік білім гранты және ақылы негізде білім алатын студенттердің салыстырмалы көрсеткіштері диаграмма, кесте түрінде көрсетілді. 2017 ж. ОЖСБ нәтижесі бойынша көрсеткіштер кредиттік және дәстүрлі бағалау жүйесі түрінде берілген. «Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша 2017 ж. көрсеткіштеріне ЖОО мәртебесі бойынша, мамандық кесіндісінде салыстырмалы талдау жасалынды. ОЖСБ-2017 оқыту тілі мен мамандық бағыты бойынша салыстырмалы талдау жасалып, диаграмма түрінде берілді. Ұлттық тестілеу орталығының сайты www.testcenter.kz

Түйін сөздер: оқу жетістіктеріне сырттай бағалау, талдау, рейтинг.

Yntymakov T.Zh.* , Serikov R.S., Zhabaeva G.K., Kartanova S.Z.

National center of testing, Kazakhstan, Almaty,
*e-mail: t.intymakov@testcenter.kz

The mechanism for applying the results of the EAEA EA for evaluating the effectiveness of the organization of the educational process

This article outlines the results of the external assessment of educational achievements (EAEA) in 2017 in higher education institutions (HEI). According to the results of the EAEA in 2017, comparative figures of students were presented on the diagrams and tables of students on the state educational grant and on a fee basis. The indicators of the results of the EAEA -2017 are presented in the form of a traditional and a credit rating system. In the direction of «Natural Sciences» a comparative analysis was carried out in the context of the status of higher education institutions, in the context of specialties and in the language of instruction. The site of the National Testing Center www.testcenter.kz

Key words: external assessment of educational achievements, analysis, rating.

Ынтымақов Т.Ж.* , Серіков Р.С., Жабаета Г.К., Картанова С.З.

Национальный центр тестирования, Казахстан, г. Астана,
*e-mail: t.intymakov@testcenter.kz

Механизм применения результатов ВОУД высшего образования для оценки эффективности организации учебного процесса

В этой статье изложены результаты внешней оценки учебных достижений (ВОУД) в 2017 году в высших учебных заведениях (ВУЗ). По результатам ВОУД ВО 2017 г. были представлены сравнительные показатели студентов на диаграммах и таблицах, обучающихся по государственному образовательному гранту и на платной основе. Показатели результатов ВОУД-2017 г. представлены в виде традиционной и кредитной системы оценивания. По направлению

«Естественные науки» проведен сравнительный анализ в разрезе статуса вузов, в разрезе специальностей и по языку обучения. Более подробная информация представлена на сайте Национального центра тестирования www.testcenter.kz

Ключевые слова: внешняя оценка учебных достижений, анализ, рейтинг.

Кіріспе

Қазақстан қоғамында соңғы онжылдықта орын алған экономикалық, саяси және әлеуметтік радикалды өзгерістер мемлекет дамуындағы жаңа стратегияларды жасауға итермеледі. Соның ішіндегі басты бағыт білім беру жүйесін жан-жақты модернизациялау, заманауи сапалы білім беруге қол жеткізу болып табылады. Қазіргі кезде негізгі талап еліміздегі әлеуметтік және тұрақты экономикалық өсудің, ғылыми-техникалық потенциалының негізі ретінде жоғары білімнің сапасына қойылып отыр. Болон декларациясына қол қою, еліміздің әлемдік білім кеңістігіне жақындауы үшін білім беру жүйесін реформалаудың тәртібі мен әдістерін қарастыруды талап етті.

1995 жылғы ЮНЕСКО-ның Бас конференциясында «Жоғары білімнің дамуы мен реформасы» атты бағдарлама құжатын жасап шығарғаны белгілі, онда жоғары білімнің дамуының ғаламдық тенденциялары мен міндеттері синтетикалық тезис түрінде ұсынылды. Құжат кіріспесінде «жылдам өзгеретін әлемдегі жоғары білімнің негізгі міндеттері» арасында үш негізгі бағыт бөлініп көрсетілген: жоғары білім беруді қазіргі заман талаптарына сәйкестендіру, «жоғары білімге қатысты барлық негізгі функциялар мен әрекеттерді қамтитын көп жақты тұжырымдамасы» ретінде анықталатын интернационализация және сапа. Білім берудің сапасы ретінде білім берудің нәтижелері қабылданған нормативтік талаптарға, сондай-ақ жеке және әлеуметтік болжамдарға қаншалықты сай келетінін анықтайтын білім беру жүйесінің сипаттамасы қабылданады [10].

Әлемнің дамыған елдерінде ғылым мен білім қоғамның экономикалық дамуында маңызды рөл атқарады. Әрбір елде білім берудің халықаралық нарығындағы бәсекеге қабілеттілігі білімнің сапасы мен деңгейіне тәуелді. Сол себепті білім берудің жоғары деңгейіне қол жеткізу үшін білім беру үдерісінің жай-күйіне үнемі тәуелсіз мониторинг жүргізіліп, оның сапасына мемлекеттік бақылаулар жасап отыру қажет.

Алға қойылған мақсаттарға жету үшін білім беруді дамытудың мониторинг жүйесін жетілдіру, оның ішінде халықаралық талаптар-

ды ескере отырып, ұлттық статистиканы құру және жоғары білімнің еуропалық аймағына енуі қамтамасыз ету көзделген [1]. Білім беру жүйесін бағалау барысында студенттердің шын мәнінде нақты қай мамандықты, бағытты қаншалықты меңгергенін білуге болатын мәліметтер жинақталады. Осының арқасында білім беру үдерісінде нені жақсарту қажет екенін түсінуге болады.

Материалдар және әдістер

2005-2011 жылдар аралығында жоғары оқу орындары (ЖОО) көрсететін білім беру қызметін мемлекеттік деңгейде реттеу үшін, екінші курсты бітіргеннен кейін (медицинада – үшінші курсты бітіргеннен кейін) мемлекеттік аралық бақылау (МАБ) өткізілді. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңына өзгеріс енгізу арқылы 2012 жылы соңғы курс студенттерінің оқу жетістіктеріне сырттай бағалау (ОЖСБ) рәсімі енгізілді [3]. Оқу жетістіктеріне сырттай бағалау барысында алдын ала белгіленген бірыңғай өлшемдер бойынша білім сапасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына (МЖМББС) сәйкестігін анықтауға бағытталған мемлекеттік бақылау жүргізіледі.

МАБ пен ОЖСБ-ның мақсат-міндеттері, маңыздылығы, ерекшеліктері, енгізілу кезеңдері, нәтижелері түрлі басылымдарда жарық көрді [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9].

ОЖСБ Қазақстанның ЖОО білім беру бағыттары бойынша оқу бағдарламаларын игеруді бағалау мақсатында жүзеге асырылады. ОЖСБ 2012 жылы 3 бағыттың 16 мамандығы бойынша жүргізілсе, 2016-2017 жж. 8 бағыттың 101 мамандығына сырттай бағалау жүргізілді.

ОЖСБ-ны жыл сайын үздіксіз өткізу білім беру саласындағы бірқатар мәселелерді айқындап, білім сапасының деңгейін анықтап, олардың көрсететін білім беру қызметіне салыстырмалы талдау жасауға мүмкіндік береді.

Нәтижелер және талқылаулар

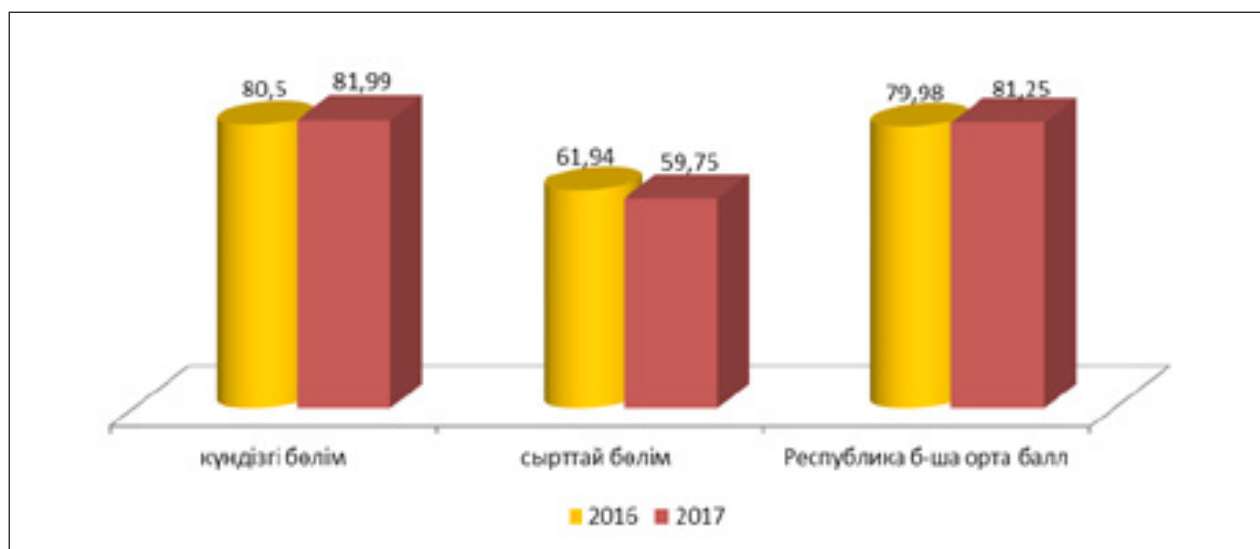
2017 жылы ОЖСБ-ға республика бойынша 103 жоғары оқу орны қатысты. Соның ішінде 6 – ұлттық, 28 – мемлекеттік, 3 – азаматтық

емес, 51 – жекеменшік, 14 – акционерлік және 1 – халықаралық ЖОО. Салыстырмалы талдау ЖОО-ның 49%-ы жекеменшік ЖОО-лар екенін көрсетті.

2017 жылы тестілеуге 42592 (өтініш берген жалпы қатысушылардың 91,98%-ы) студент қатысты, оның ішінде: 41159 (96,6%) күндізгі оқу бөлімінің студенттері болса, 1433 студент сырттай оқу бөлімінің студенттері.

Республика бойынша орташа балл мүмкін болған 200 балдан 81,25 балды құрады. 2017

жылғы жүргізілген сыртқы мониторинг 2016 жылмен салыстырғанда жалпы орта балдың 1,27 артқанын көрсетіп отыр. Күндізгі оқу бөлімінде оқитын студенттердің орта балы 1,49 артса, керісінше, сырттай бөлімде оқитын студенттердің орта балы 2,49 төмендегенін көрсетті. Сырттай бөлімде оқитын студенттердің орта балы әлі күнге дейін төмен көрсеткішті көрсетіп отыр, 2017 жылы күндізгі бөлім мен сырттай бөлімде оқитын студенттердің орта балының айырмашылығы 22,24 (1-сурет).

1-сурет – ОЖСБ – 2017 нәтижелері/ Республика бойынша орта балл

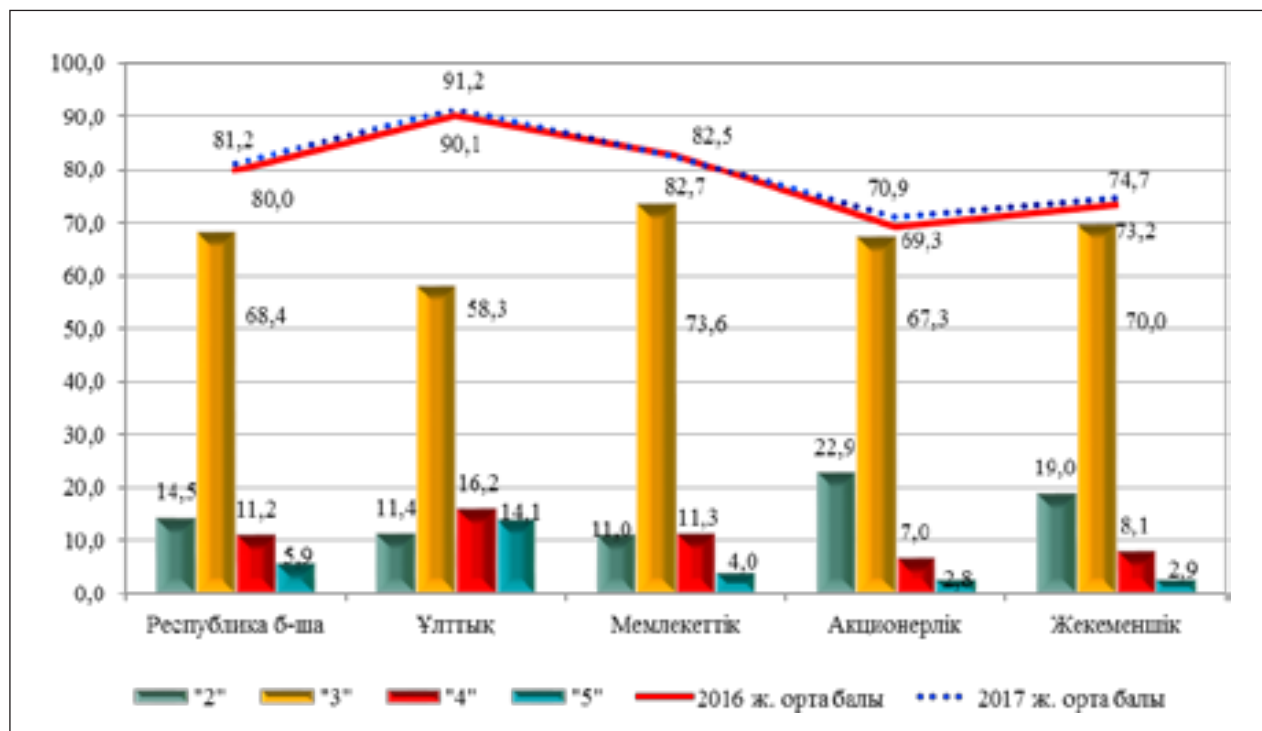
ЖОО-лар ұсынатын білім беру қызметінің сапасына салыстырмалы талдау жасау үшін, ЖОО-лардың мәртебесі бойынша кластерлік талдауды қарастыруға болады. 2-суреттен ЖОО мәртебесіне қарамастан, ОЖСБ-ға қатысқан студенттердің басым бөлігі «қанағаттанарлық» деген баға алғанын көруге болады. Сонымен қатар, 2017 жылдың орта балы 2016 жылға қарағанда біршама жоғарылағанын көруге болады.

2017 ж. ОЖСБ қорытындысы бойынша мемлекеттік білім гранты және ақылы негізде оқитын студенттердің нәтижесіне салыстырмалы талдау жасалынды. Мемлекеттік білім гранты бойынша оқитын студенттердің орташа балы 88,3, ақылы негізде оқитын студенттердің орташа балы 76,4 құрайды. Мемлекеттік грант негізінде оқитын студенттердің 23,6% «4» және «5» алған, ал ақылы негізде оқитын студенттердің бұл көрсеткіші 12,6% құрайды (1-кесте, 3-сурет).

ЖБ ОЖСБ-2017 тест тапсырмаларын орын-

дауының салыстырмалы талдауын мамандық бағыты бойынша қарастыратын болсақ, жоғары орташа балл алған 5 бағыттың қатарына гуманитарлық бағыт (92,34), құқық (91,32), жаратылыстану бағыттары (88,32), білім (85,35) және қызметтер (80,63) бағыттары кіріп отыр (4-сурет).

Мониторинг жүргізу барысында «Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша республиканың 49 жоғары оқу орны қатысты, соның ішінде 5В060600-Химия мамандығы бойынша 13 ЖОО-дан 197 студент қатысты. «Жаратылыстану ғылымдары» бағытының орташа балл бойынша ең жоғарғы көрсеткіші мен ең төменгі көрсеткіші арасындағы айырмашылығы 80,25 құрап отыр. Тестілеу нәтижесі бойынша ең төменгі балл (40,50-ден 54, 5-ке дейін) жинаған бестіктер тізіміне тек жекеменшік ЖОО-лар кіріп отыр. Ең жоғарғы көрсеткіш көрсеткен ЖОО-ның қатарында мемлекеттік, халықаралық және жекеменшік ЖОО-лар бар (5-сурет).

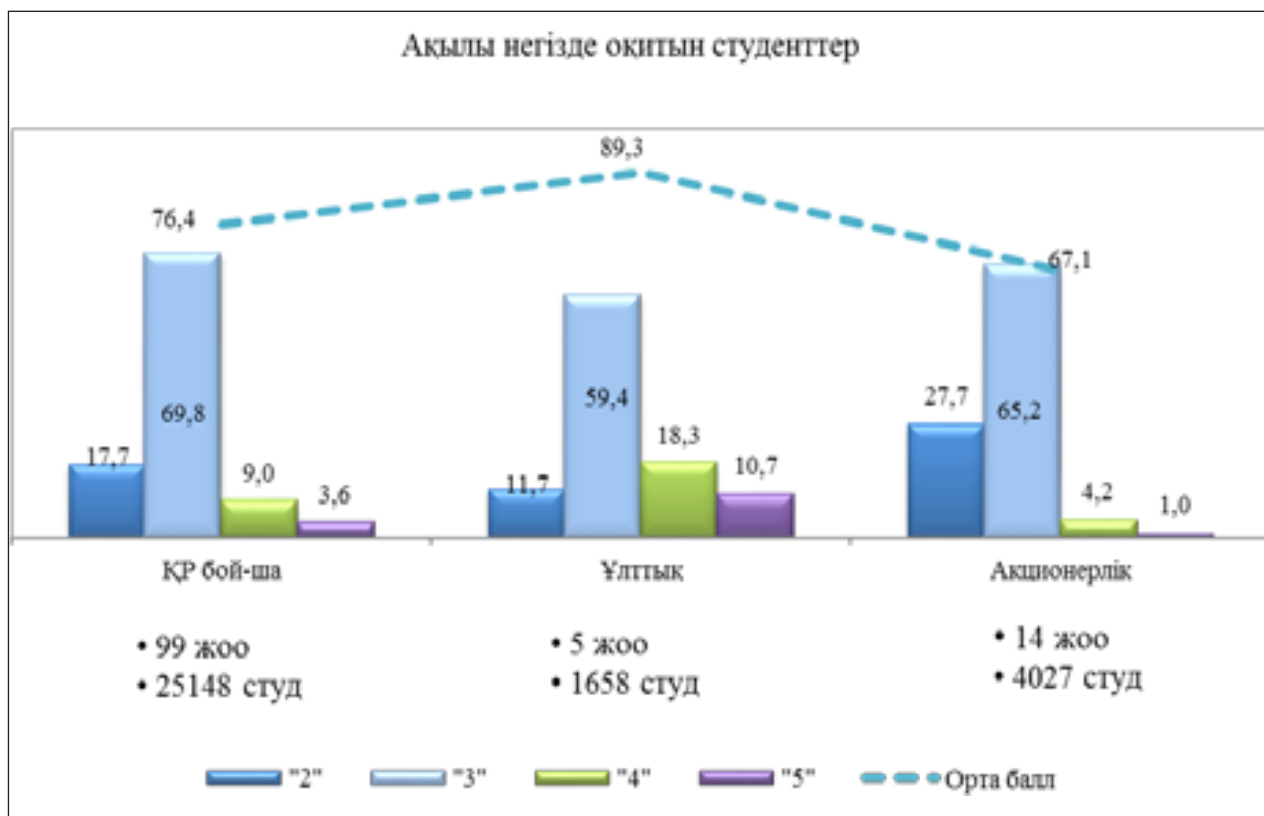
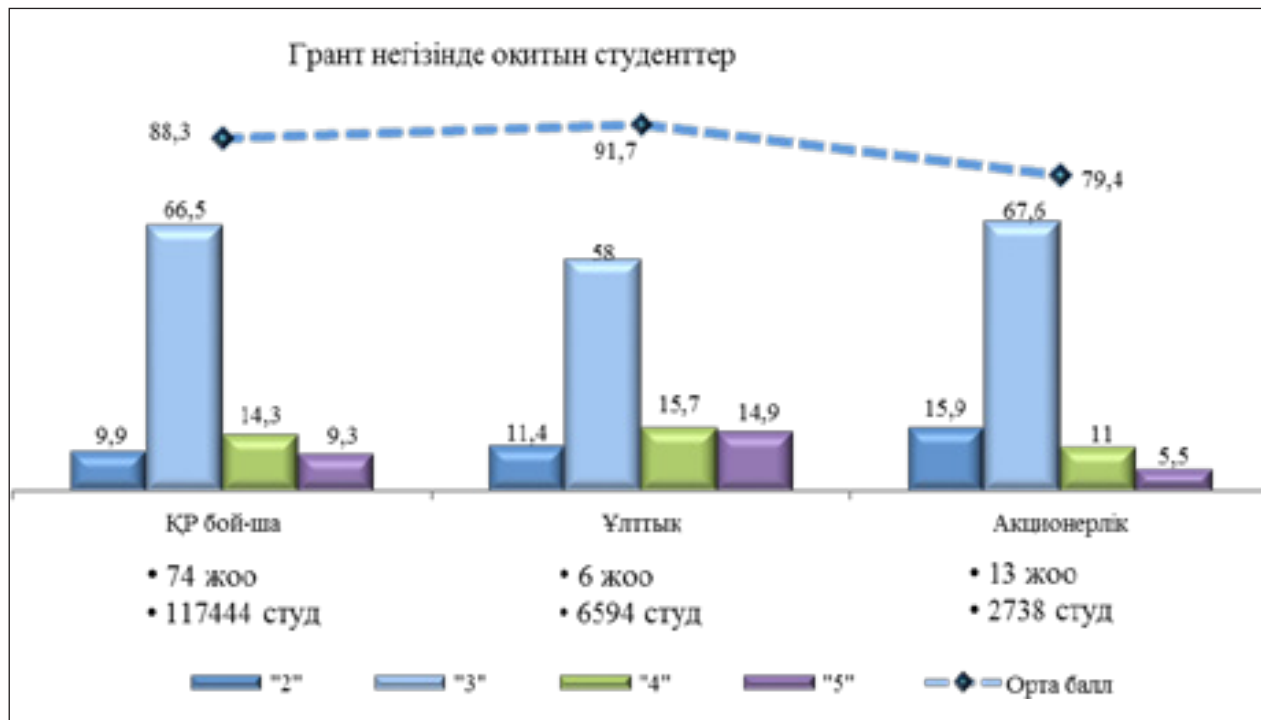
2-сурет – 2016-2017 ж.ж. ОЖСБ нәтижесінің ЖОО мәртебесі бойынша кластерлік талдауы

1-кесте – Мемлекеттік білім гранты және ақылы негізде оқитын студенттердің ОЖСБ-2017 нәтижесіне салыстырмалы талдау

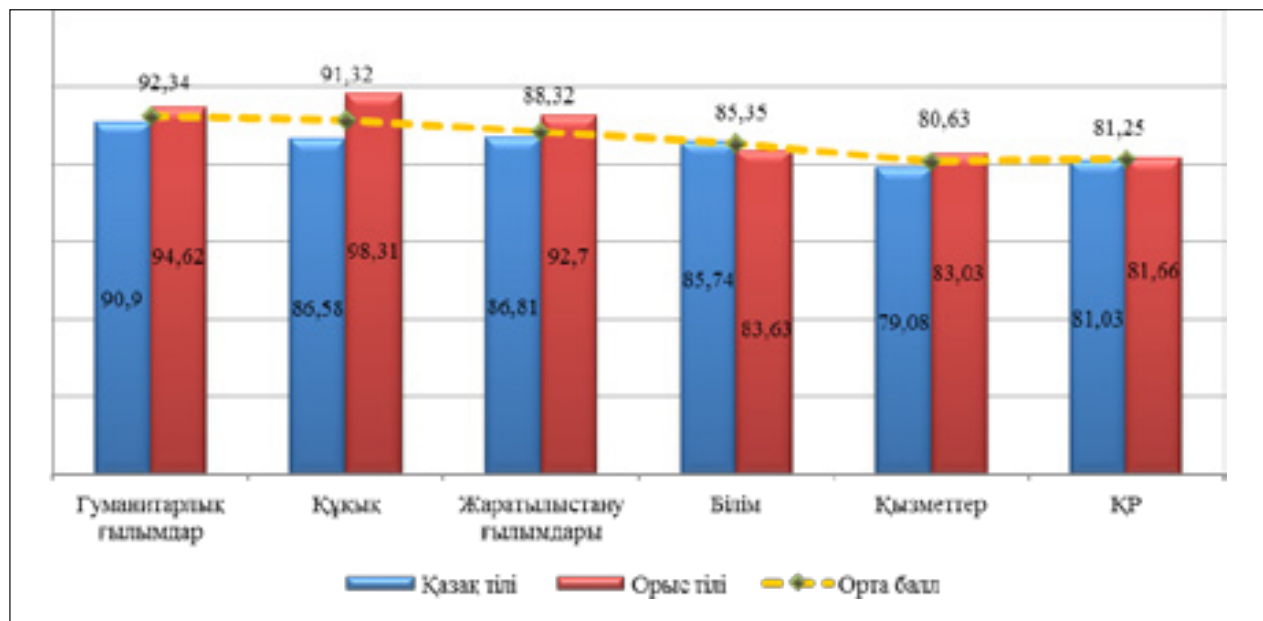
ЖОО	Оқу нысаны	«2»	«3»	«4»	«5»
Ұлттық ЖОО 6 ЖОО	Грант	11,4	58	15,7	14,9
	Ақылы	11,7	59,35	18,28	10,68
Мемлекеттік ЖОО 28 ЖОО	Грант	6,9	75,3	13,6	4,2
	Ақылы	13,84	72,45	9,79	3,92
Жекеменшік ЖОО 51 ЖОО	Грант	10,5	78,9	7,7	2,8
	Ақылы	19,33	69,64	8,12	2,91
Акционерлік ЖОО 14 ЖОО	Грант	15,9	67,6	11	5,5
	Ақылы	27,74	67,05	4,22	0,99
Республика бойынша	Грант	9,9	66,5	14,3	9,3
	Ақылы	17,68	69,76	8,98	3,59

Осылайша, білім алушылардың МЖМББС-да көрсетілген оқу пәндерінің көлемін қаншалықты меңгергенін анықтау мақсатында жасалған мониторинг берілген бағыт бойынша білім беру қызметтерін ұсыну сапасы мемлекеттік ЖОО-ға қарағанда жекеменшік ЖОО-да әлдеқайда төмен екенін көрсетті. «Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша ЖОО-ларда 2017 жылдың ОЖСБ нәтижелеріне салыстырмалы талдау жа-

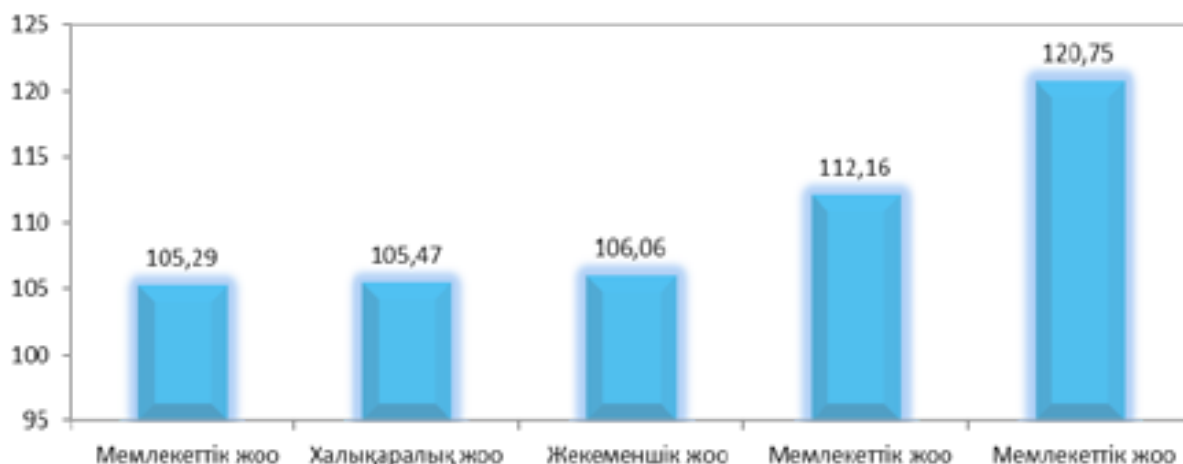
салынды. Талдау нәтижелері «А-» және «А» балын алған бітірушілердің үлесі республикалық көрсеткіштерден жоғары екенін көрсетті (5,34% және 2,65% сәйкесінше). Балдарды кредиттік бағалаудан дәстүрлі бағалауға ауыстыру «өте жақсы» деген бағаға студенттердің 7,99%-ы, «жақсы» – 15,46%, «қанағаттанарлық» – 67,97% және «қанағаттанарлықсыз» деген бағаға студенттердің 8,58% тапсырғанын көрсетті (6-сурет).

3-сурет – Мемлекеттік білім гранты мен ақылы негізде оқитын студенттердің ОЖСБ-2017 нәтижесіне салыстырмалы талдау

4-сурет – ЖБ ОЖСБ-2017 оқыту тілі мен мамандық дайындау бағытына байланысты орташа балдары

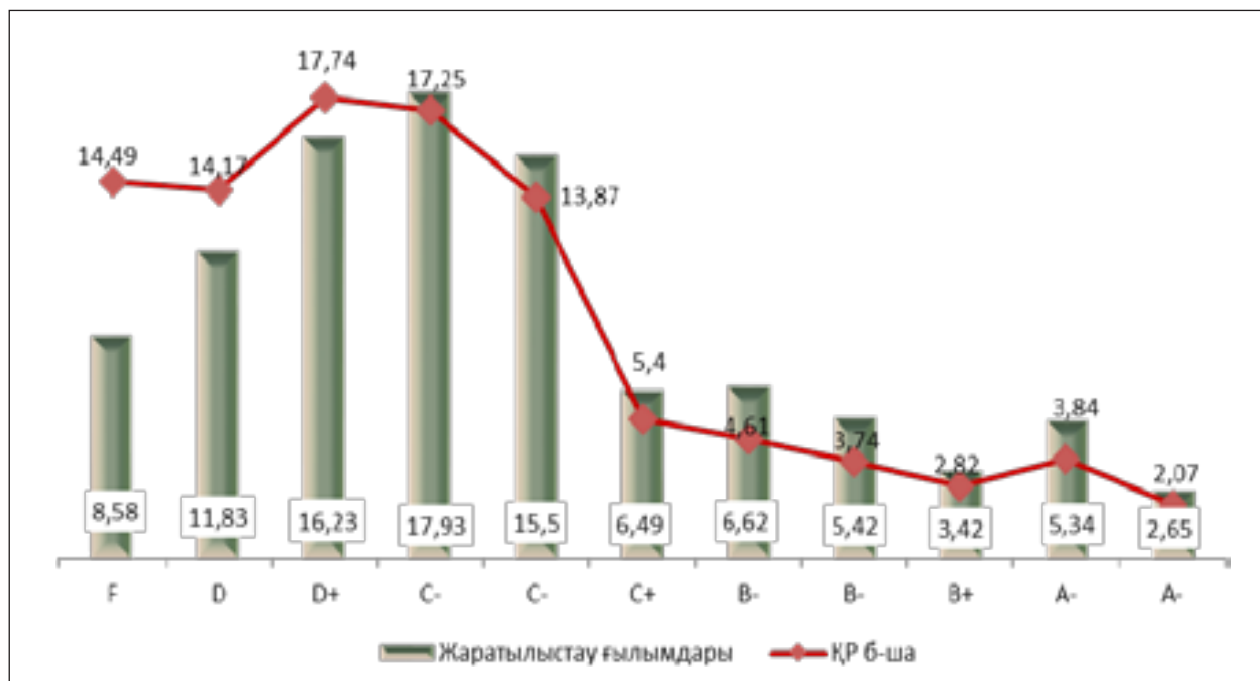

5-сурет – «Жаратылыстану ғылымдары» бағыты бойынша ОЖСБ-2017 жоғары балл көрсеткіштері

ОЖСБ нәтижесіне ЖОО мәртебесі, мамандық, пәндер бойынша өңделіп, салыстырмалы талдау жасалды. Мысал ретінде 5В060600 – «Химия» мамандығының ОЖСБ тапсырған пәндері бойынша ұлттық, мемлекеттік және жекеменшік ЖОО-ның көрсеткіштерін ұсынуға болады (2-кесте).

2-кестеден 5В060600 – «Химия» мамандығы бойынша пәндер кескініндегі талдау нәтижесі

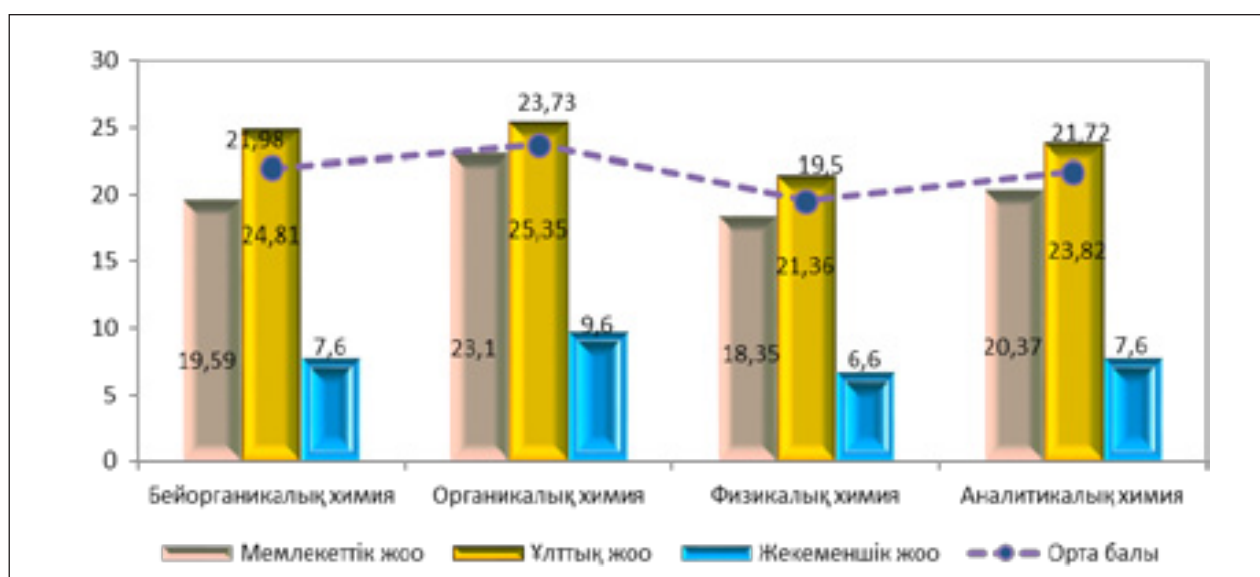
ұлттық ЖОО-лардың басқа ЖОО-лармен салыстырғанда пәндерді меңгеру деңгейі жоғары екенін көрсетті. ЖБ ОЖСБ-ға қатысқан ЖОО-лардың ішінен жекеменшік ЖОО-лардың көрсеткіштері едәуір төмен нәтиже көрсетті. Пәндер бойынша қарастыратын болсақ, Физикалық химия пәні бойынша ЖОО мәртебесіне қарамастан студенттер төменгі нәтижені көрсеткен (7-сурет).

6-сурет – ОЖСБ–2017 нәтижелері – «Жаратылыстану ғылымдары» бағыты

2-кесте – 5В060600 – «Химия» мамандығы бойынша пәндер кескініндегі 2017 жылғы ОЖСБ нәтижесі

ЖОО мәртебесі	Бейорганикалық химия	Органикалық химия	Физикалық химия	Аналитикалық химия
Мемлекеттік ЖОО	19,59	23,10	18,35	20,37
Ұлттық ЖОО	24,81	25,35	21,36	23,82
Жекеменшік ЖОО	7,60	9,60	6,60	7,60
Орта балы	21,98	23,73	19,50	21,72

7-сурет – 5В060600 – «Химия» мамандығының пәндері бойынша ОЖСБ нәтижесі

ЖОО білім сапасына бақылау (сырттай бағалау) жүргізудің қажетті шарты бағалау жүргізу ғана емес, сонымен қатар бағалау нәтижелерін жариялау болып табылады. Сол себепті ОЖСБ қорытындысы жыл сайын Ұлттық тестілеу орталығының www.testcenter.kz сайтында жарияланып отырады. Осылайша бақылау нәтижелерін талдау Қазақстанның білім беру нарығында ЖОО тарапынан көрсетіліп отырған қызметтің сапасын, білім алушылардың МЖМББС-да көрсетілген оқу бағдарламалары мен оқу пәндерін меңгеру деңгейін анықтауға мүмкіндік береді.

ОЖСБ-ның нәтижелері әртүрлі мақсаттағы топтарға арналған статистикалық зерттеулер жүргізуге мүмкіндік береді. Жоғары білім беру жүйесінің тиімділігін анықтау үшін барлық ЖОО-лар бойынша студенттер контингенті, оқу формасы, оқу түрі, ЖОО мәртебесі, мамандарды дайындау бағыты, мамандықтар және пәндердің тақырыптық бөлімдерін меңгеруі бойынша талдау жасалады. ЖОО-лар оқу процесінің тиімділігін бағалауда ОЖСБ-ның статистикалық деректеріне сүйене алады.

Қорытынды

ОЖСБ нәтижесіне түрлі салыстырмалы талдау жасау арқылы әр мамандық бойынша білім алушылардың оқу жетістіктеріне тәуелсіз мониторинг жүргізуге, студенттердің оқу бағдарламасын қаншалықты меңгергенін, ЖОО-ның оқу процесі барысында орын алған кемшіліктерін анықтауға мүмкіндік береді.

Тұтастай алғанда, ОЖСБ әртүрлі кесінділер бойынша мемлекеттік мониторинг жүргізуге, соның нәтижесі арқылы еліміздегі ЖОО-лар көрсетіп отырған білім сапасын бағалауға, рейтингті анықтауға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде ЖОО-ларды сапалы білім беруге ынталандыратындығы сөзсіз. Еліміздің білім беру нарығындағы қазіргі жағдай бәсекелестіктің өсуімен сипатталады. Бұл ретте ЖОО-лардың бәсекеге қабілеттілігінің негізгі факторы мониторингтің көмегімен белгіленетін

білім беру қызметінің сапасы болып табылады. Тиісінше, сапа кепілдігінің әрекет етуші құралдарының бірі ЖОО-лардың рейтингін жүргізу, бұл қоғамға да, тұтынушыларға да аса маңызды.

ОЖСБ-ның нәтижелерін рейтингтік зерттеу жүргізетін ұйымдар, мысалы, «Білім беру сапасын қамтамасыздандыру тәуелсіз қазақстандық агенттігі» пайдаланады.

Рейтинг нәтижесін қандай мақсатпен пайдалануға болады:

- қоғам алдындағы есеп беруді қамтамасыз ету үшін (ЖОО-ны саналы таңдау үшін, білім беру қызметін тұтынушыларға ақпарат беру);

- ЖОО-лардың қызметінің, білім беру жүйесінің дамуына және жаңартылуына және оларды инновациялық жолға қоюына басым бағыт беру үшін;

- оң нәтижелерге жетуге мотивациясын арттыру үшін;

- білім беру саясатын жасауға, оң тәжірибені насихаттауға, нақты қолдау көрсету үшін мақсатты бағдарламаларды құру үшін.

Осылайша, университеттегі білім беру сапасын бағалау жоғары оқу орындарының түлектері толыққанды және қажетті маманға айнала алатын бірыңғай білім беру кеңістігін құру үшін қажет, ол үшін келесі міндеттерді шешу ұсынылады:

1. Сапа кепілдігін қамтамасыз етудің жүйелері мен механизмдерін құру арқылы университет студенттерінің білім сапасын арттыру.

2. Білім беру сапасын бақылау мен реттеу механизмін құру арқылы, оның ішінде ЖБ ОЖСБ көмегімен, оларды үйлестіру мен тиімділігін арттыруды интеграциялауды ұйымдастыру.

3. Осындай жүйені құру негізінде жоғары білім беруді автоматтандыру және ырықтандыру үдерісін жалғастыру.

4. Жоғары білім беруге қойылатын талаптарды қанағаттандыру.

Ол өз кезегінде ЖОО-лар тарапынан оқу процесінің материалдық-техникалық және оқу-әдістемелік талаптарын, оқытушыларға деген талаптарды күшейтіп, студенттерге сапалы білім беруді қолға алады деген ойдамыз.

Әдебиеттер

- 1 Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылым дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана: БҒМ, 2015.

- 2 Туймебаев Ж.К. Балыкбаев Т.О., Омирбаев С.М., Сагиндиков И.У. Нефедова Л.В. Национальная система оценки качества образования: принципы и перспективы развития. Научно-практ. изд. – Астана: ИД «Сарыарка», 2007. – 272 с.

- 3 Ынтымаков Т.Ж. Проведение вступительных экзаменов по иностранным языкам для получения послевузовского образования // Выступление на 38-ой Конференции Международной Ассоциации по Оцениванию в Образовании (далее

– МАОО), тема «Моделирование процедуры оценки с целью положительного воздействия на отдельные личности и организации образования», г.Астана, 16-21 сентября 2012 г.

5 Интымаков Т.Ж. Внешняя оценка в высшем образовании // Журнал «Білімдегі жаңалықтар», №4, 2012 г. (40), стр. 4-7;

6 Конференции Международной Ассоциации по Оцениванию в Образовании (IAEA), тема: «Оценивание в образовании 2.0: Технология оценивания в образовании», Государство Израиль г.Тель-Авив, 20-25 октября 2013 г.

7 Интымаков Т.Ж., Алтыбаева Ш.Б., Баимбетова К.Э., Бимен Л.К. Внешняя оценка учебных достижений в высшем образовании // Журнал «Высшая школа Казахстана», №4/2013 г., стр 9-15.

8 Интымаков Т.Ж., Алтыбаева Ш.Б., Скабаева Т.Н., Баимбетова К.Э. Жоғары білім берудегі оқу жетістіктерін сырттай бағалау // ҚазҰУ «Хабаршы» журналы (Педагогикалық ғылымдар сериясы), №1 (41), 2014, 11-21 б.

9 Интымаков Т.Ж. Внешняя оценка учебных достижений в высшем образовании: состояние и перспективы// Выступление Международной научной конференции KIRC 2014 университета КИМЭП, г. Алматы, 3 апреля 2014 г.

10 Интымаков Т.Ж. Внешняя оценка учебных достижений, состояние и перспективы // Выступление на III ежегодной международной конференции Евразийской Ассоциации оценки качества образования, г.Астана, 7-8 ноября 2014 года.

11 Горбачевская Д.С., Кутёва О.А., Позднякова И.Р. Болонский процесс и качество образования // II Общероссийская студенческая электронная научная конференция «Студенческий научный форум» РФ, г. Москва, 15 – 20 февраля 2010 года.

References

1 State program of education and sciences development in the Republic of Kazakhstan for 2016-2019 (2015). Astana, MES RK.

2 Tuimebayev Zh.K., Balykbaev T.O., Omirbayev S.M., Sagindikov I.U. and Nefedova L.V. (2007). National system of education quality assessment: principles and development prospects. Scientifically-pract.edition. Astana: PublishingHouse «Saryarka», 272.

3 Intimakov T.Zh. (2012). Conducting entrance examinations in foreign languages for obtaining postgraduate education. Speech at the 38th Conference of the International Association for Evaluation in Education (further – IAEE), theme «Modeling the evaluation procedure for the positive impact on individuals and the organization of education», Astana, September 16-21.

4 Intimakov T.Zh. (2012). External evaluation in higher education. Journal «Bilimdegi zhanalyktar», No. 4 (40), 4-7.

5 Conference of the International Association for Evaluation in Education (IAEA) (2013), theme: «Assessment in Education 2.0: Assessment Technology in Education», State of Israel, Tel Aviv, October 20-25.

6 Intimakov T.Zh., Altybaeva Sh.B. & Baimbetova KE, Bimen L.K.(2013). External evaluation of educational achievements in higher education. Journal «Higher School of Kazakhstan», 2013, No. 4, 9-15;

7 Intimakov T.Zh., Altybaeva Sh.B.and Skabaeva T.N.& Baimbetova K.E. (2014). External evaluation of educational achievements in higher education. Journal of Educational sciences, 1 (41), 11-21.

8 Intimakov T.Zh. (2014). External evaluation of educational achievements in higher education: state and prospects. Speech of the International Scientific Conference KIRC 2014 of KIMEP University, Almaty, April 3, 2014.

9 Intimakov T.Zh. (2014). External evaluation of educational achievements, status and prospects. Speech at the 3rd annual international conference of the Eurasian Association for the Assessment of the Quality of Education, Astana, November 7-8.

10 Gorbachevskaya D.S., Kutyova O.A., Pozdnyakova I.R. (2010). The Bologna Process and the Quality of Education. IInd All-Russian Student Electronic Scientific Conference «Student Scientific Forum» R.F., Moscow, February 15 – 20.